

1. Beskriv billederne (materiale 1 til 5) med dine egne ord.
2. Skriv en titel til hvert billede.

materiale 1	materiale 2
<p data-bbox="363 483 660 517">En lille by ved kysten</p> <ul data-bbox="204 528 815 790" style="list-style-type: none"> • På billedet ser jeg en lille by med mange små huse og to store gader. • Der er en vold rundt om byen, men byen er åben til vandet. • Til højre ser jeg en havn med tre sejlbåde. • Nederst på billedet er der en person på en hest.	<p data-bbox="1110 483 1203 517">Torvet</p> <ul data-bbox="847 528 1445 891" style="list-style-type: none"> • På billedet ser jeg fem mennesker, som handler. • Øverst på billedet står en mand bagved bordet og prøver at sælge sko, kamme og krukker til en anden. • Nederst på billedet er der en mand, der måler stof. • Jeg ser, at handelsmændene ligner vikinger og kunderne ligner arabiske mennesker.

materiale 3	materiale 4
<p data-bbox="459 1055 564 1088">En vold</p> <ul data-bbox="204 1099 783 1249" style="list-style-type: none"> • På billedet ser jeg en høj vold. • På volden er der palisader. • Til højre ser jeg et lille tårn, hvor folk kan komme ind og gå ud.	<p data-bbox="1046 1055 1267 1088">Folk hygger sig</p> <ul data-bbox="847 1099 1430 1503" style="list-style-type: none"> • På billedet ser jeg fem mennesker og en hane. • Øverst til højre på billedet står der en kvinde og væver. • Øverst til venstre på billedet går der en mand med en økse. • Nederst til venstre på billedet er der en mand med en vægt i hånden og de to andre ser på vægten. • Nederst til højre på billedet tænder en mand ild.

materiale 5
<p data-bbox="703 1671 967 1704">Et kort af Danmark</p> <ul data-bbox="204 1715 1430 2040" style="list-style-type: none">
• På kortet ser jeg Danmark.
• Jeg ser forskellige byer, som fx Ribe, Vejle, Jelling, Århus, Aalborg, Roskilde, Slesvig, Hedeby og Hollingsted.
• Jeg ser også forskellige øer og halvøer, som fx Jylland, Fyn og Sjælland.
• Jeg ser også forskellige floder, som fx Eideren, Trene og Roskilde Fjord.
• På kortet ser jeg en lang streg fra Eideren til Limfjorden. (Det er hærvejen eller oksevejen.)
• Der er fire vikingeskibe tegnet i vandet. Jeg ser at Holsten var en del af Franken i vikingetiden.

4. Lyt til teksten "Hedeby, vikingernes handelsby" og sæt kryds.
Hvilke sætninger er rigtige? Ret de forkerte udsagn.

Hvordan var livet i Hedeby?	rigtigt	forkert	rettede udsagn:
Købmændene boede i byer.	X		
Skibe, der kom fra øst, kunne sejle til Hollingsted.		X	Skibe, der kom fra vest , kunne sejle til Hollingsted.
Der kom mange handelsfolk til Hedeby.	X		
Grænsen var beskyttet med en vold.	X		
Hedeby var omgivet af skove og søer.		X	Hedeby var omgivet af volde og palisader .
Det var kedeligt at være i Hedeby på den tid.		X	Det var meget spændende at være i Hedeby på den tid.
Man kunne bytte sig til lerkrukker og våben.	X		
De gik tidligt i seng om aftenen.		X	De sad ofte sammen om bålet om aftenen.

5. Læs teksten "Hedeby, vikingernes handelsby" og svar på spørgsmålene.
- Hvor boede købmændene i vikingetiden?
De boede i byer.
  - Hvor lå Hedeby? Markér også byen på kortet (materiale 5).
Hedeby lå i nærheden af Slesvig.
  - Hvad kan du sige om "Danevirke"?
Danevirke er en grænse. Grænsen var beskyttet med en vold. Det er de danske vikingekongers største bygningsværk.
  - Hvordan beskyttede man sig mod overfald i Hedeby?
Man beskyttede sig mod overfald med volde og palisader.
  - Hvorfor var det spændende at være i Hedeby i vikingetiden?
Det var spændende at være i Hedeby, fordi der var fuldt af handlende fra mange fremmede lande.
  - Hvad lavede håndværkerne?
De lavede kamme af hjortetak, skindsko og uldne stoffer.
  - Hvad handlede købmændene med?
De handlede med kamme, skindsko, stoffer, lerkrukker, ravperler, våben og andre redskaber.
  - Hvad lavede vikingerne om aftenen?
De sad ofte sammen med fremmede købmænd omkring bålet. De spiste, drak, festede og fortalte hinanden sagn og historier.

6. Handelsrejse til Hedeby.

Mulig ekstra-opgave før den egentlige åbne opgave: **Markér alle verber i teksten på side 11.**

Hedeby, vikingernes handelsby

	Købmændenes handel betød meget for udviklingen i Norden. Købmændene boede i byer. En af de største handelsbyer var Hedeby , som lå ved grænsen mellem Norden og Frankerriget.
5	Skibe, der kom fra vest, seilede helt til Hollingsted, hvorfra handelsfolk bragte <i>varene</i> videre til Hedeby. Herfra transporterede de varerne videre med skibe gennem <i>Slien</i> og over Østersøen. Men også ad <i>Hærvejen</i> , som gik i retning nord-syd, kom der mange handelsfolk til Hedeby.
10	Grænsen var beskyttet med <i>en vold</i> , der er kendt under navnet " <i>Danevirke</i> ". Den er de danske vikingekongers største bygningsværk. Selve Hedeby var naturligvis også omgivet af volde og palisader, fordi fremmede vikinger nogle gange forsøgte at overfalde byen.
15	Det var meget spændende at være i Hedeby på den tid, fordi der var fuldt af <i>handlende</i> fra mange fremmede lande. Selv arabiske købmænd kom for at handle der.
20	<i>Rundt omkring i byen var</i> håndværkere i gang med at fremstille kamme af hjortetak , skindsko og uldne stoffer til at handle med. Man byttede sig også til lerkrukker, ravperler, våben eller andre <i>redskaber</i> .
	Om aftenen sad vikingerne ofte sammen med fremmede købmænd <i>omkring bålet</i> . De spiste, drak og festede , mens de fortalte hinanden <i>sagn og historier om guder og helte</i> .

7. Der findes forskellige handelsvarer i Hedeby. Hvilke materialer var de lavet af? Forbind dem og lav flere sætninger efter eksemplet.

I Hedeby kunne man købe...	I Hedeby kunne man købe...
<ul style="list-style-type: none"> • kamme af hjortetak, • perler af rav, • smykker af rav, hjortetak, sølv og guld, • spænder af sølv og guld og • sko af skind. 	<ul style="list-style-type: none"> • krukker af ler, • varer af træ, jern, glas, uld og ler, • stoffer af uld, • våben af jern, • redskaber af træ og jern.

8. Vikingerne lavede forskellige ting.

a. Markér verber i teksten, der beskriver en handling, som vikingerne udførte.

Se teksten på side 3 (opgave 6). Verberne er understreget og markeret.

b. Lav en tabel med seks kolonner. Skriv verberne i den rigtige kolonne og udfyld tabellen.

linje	infinitiv	præsens	præteritum	perfektum	tysk
2	at bo	bor	boede	har boet	wohnen
4	at sejle	sejler	sejlede	er sejlet	segeln
5	at bringe	bringer	bragte	har bragt	bringen
5	at transportere	transporterer	transporterede	har transporteret	transportieren
8	at komme	kommer	kom	er kommet	kommen
13	at overfalde	overfalder	overfaldt	har overfaldet	überfallen
16	at handle	handler	handlede	har handlet	handeln
17	at fremstille	fremstiller	fremstillede	har fremstillet	herstellen
19	at bytte (sig til)	bytter (sig til)	byttede (sig til)	har byttet (sig til)	(ein)tauschen
21	at sidde	sidder	sad	har siddet	sitzen
22	at spise	spiser	spiste	har spist	essen
22	at drikke	drikker	drak	har drukket	trinken
22	at feste	fester	festede	har festet	feiern
23	at fortælle	fortæller	fortalte	har fortalt	erzählen

c. Vælg en af opgaverne. Brug så mange verber som muligt.

Forstil dig, at du er en købmand i vikingetiden.

Fortæl, hvad du laver.

• Jeg bor i en by, som hedder Hedeby. • Jeg sejler med et skib helt til Hollingsted. • Jeg bringer varerne fra Hollingsted videre til Hedeby. • Fra Hedeby transporterer jeg varerne videre med skibe gennem Slien og over Østersøen. • Der kommer mange handelsfolk til mig i Hedeby. • Fremmede vikinger forsøger nogle gange at overfalde byen.	• Der kommer arabiske købmænd til Hedeby for at handle med mig. • Håndværkere er rundt omkring i byen i gang med at fremstille kamme af hjortetak, skindsko og uldne stoffer til at handle med. • Jeg bytter mig også til lerkrukker, ravperler, våben eller andre redskaber. • Om aftenen sidder jeg ofte sammen med fremmede købmænd omkring bålet. • Vi spiste, drikker og fester, mens vi fortæller hinanden sagn og historier om guder og helte.

Fortæl, hvad købmændene lavede i vikingetiden.

• Købmændene boede i byer, som fx Hedeby. • Købmændene sejlede med skibe helt til Hollingsted. • De bragte varerne fra Hollingsted videre til Hedeby. • Fra Hedeby transportererede de varerne videre med skibe gennem Slien og over Østersøen. • Der kom mange handelsfolk til dem i Hedeby. • Fremmede vikinger forsøgte nogle gange at overfalde byen.	• Der kom arabiske købmænd til Hedeby for at handle. • Håndværkere var rundt omkring i byen i gang med at fremstille kamme af hjortetak, skindsko og uldne stoffer til at handle med. • Købmændene byttede sig også til lerkrukker, ravperler, våben eller andre redskaber. • Om aftenen sad de ofte sammen med fremmede købmænd omkring bålet. • De spiste, drak og festede, mens de fortalte hinanden sagn og historier om guder og helte.

Sammenlign vikingernes hverdag med vores i dag.

• De boede i byer som fx Hedeby. I dag bor vi også i byer og bygder. • De sejlede med skibe helt til Hollingsted. I dag kører vi med bus eller bil til Hollingsted. • De bragte varerne fra Hollingsted videre til Hedeby. I dag kommer vores varer fra hele verden. • Fra Hedeby transportererede de varerne videre med skibe gennem Slien og over Østersøen. I dag transporterer vi varerne med skibe, lastbiler, flyvere og tog gennem lande og på have og floder. • Der kom mange handelsfolk til Hedeby. I dag kommer der turister til Hedeby. • Fremmede vikinger forsøgte nogle gange at overfalde byen. I dag overfalder ingen mennesker i Europa andre byer på grund af varer. • Der kom arabiske købmænd til Hedeby for at handle med dem. I dag mødes internationale købmænd i storbyer som Hamborg, Paris eller New York.	• Håndværkere var rundt omkring i byen i gang med at fremstille kamme af hjortetak, skindsko og uldne stoffer til at handle med. I dag bliver kamme, sko og stoffer fremstillet af store maskiner i fabrikker verden rundt. • Købmændene byttede sig også til lerkrukker, ravperler, våben eller andre redskaber. I dag sælger købmændene deres varer og får penge. • Om aftenen sad de ofte sammen med fremmede købmænd omkring bålet. I dag sidder rejsende købmænd på deres hotelværelse og ser fjernsyn. • De spiste, drak og festede, mens de fortalte hinanden sagn og historier om guder og helte. I dag spiser og drikker købmænd alene på restauranten. De fester nogle gange med deres kolleger. Måske fortæller de hinanden vittigheder.